

Dr. GÜL ÜSTÜN

Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi
İdare Hukuku Anabilim Dalı
Araştırma Görevlisi

KENTSEL DÖNÜŞÜMÜN HUKUKİ BOYUTU

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	vii
İÇİNDEKİLER	ix
KISALTMALAR	xv
GİRİŞ	1
I. KENTSEL DÖNÜŞÜM KAVRAMI	3
1. TANIM VE KAVRAM	3
2. KENTSEL DÖNÜŞÜMÜN KONULARI/UNSURLARI.....	5
3. KENTSEL DÖNÜŞÜM VE KENTSEL TASARIM İLİŞKİSİ.	8
4. KENTSEL DÖNÜŞÜMÜN GELİŞİMİ	10
4.1. Avrupa'da Kentsel Dönüşümün Gelişimi	13
4.2. Amerika'da Kentsel Dönüşümün Gelişimi	17
4.3. Ülkemizde Kentsel Dönüşümün Gelişimi	28
4.3.1. Kent Planlamasına İlişkin İlk Düzenlemeler	28
4.3.2. Yaşanan Göç Sonrası Kent Planlamasına İlişkin Düzenlemeler.....	30
4.3.3. Planlı Kalkınma Döneminde Kent Planlamasına İlişkin Düzenlemeler	31
5. KENTSEL DÖNÜŞÜMÜ GEREKTİREN NEDENLER.....	37
6. KENTSEL DÖNÜŞÜM UYGULAMALARININ KAPSAMI	42
7. KENTSEL DÖNÜŞÜM UYGULAMALARININ AMACI ...	44

7.1. Yaşama Hakkı ve Yaşama Hakkı Çerçevesinde Çevre Hakkının Sağlanması.....	48
7.2. Kentsel Alanların Korunması ve Yeniden Değerlendirilmesi	51
7.3. Kentin Yarışabilirlik Kapasitesine Sahip Olması ve Sürdürülebilir Kalkınmanın Sağlanması.....	52
7.4. Konut Hakkının Sağlanması	54
II. KENTSEL DÖNÜŞÜM UYGULAMALARI	57
1. GENEL OLARAK	57
2. YEREL YÖNETİMLERE İLİŞKİN KANUNLAR ÇERÇEVESİNDE KENTSEL DÖNÜŞÜM UYGULAMALARI	62
2.1. 5393 Sayılı Belediye Kanunu Hükümleri Çerçevesinde Kentsel Dönüşüm Uygulamaları	63
2.2. 5216 Sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu Hükümleri Çerçevesinde Kentsel Dönüşüm Uygulamaları	65
3. KUZAY ANKARA KENTSEL DÖNÜŞÜM PROJESİ ÇERÇEVESİNDE KENTSEL DÖNÜŞÜM UYGULAMALARI	67
3.1. Kuzey Ankara Kentsel Dönüşüm Projesi Kanunu Hükümleri Çerçevesinde Kentsel Dönüşüm Uygulamaları ...	67
3.1.1. Amaç ve Kapsam.....	68
3.1.2. Kentsel Dönüşüm Plan ve Projelerinin Yapımında Yetki.....	69
3.1.3. Arazi ve Arsa Düzenlemesi	70
3.1.4. Proje Yönetimi	74
3.1.5. Finansman ve Gelirler.....	75
3.2. Kuzey Ankara Girişi Kentsel Dönüşüm Projesi Yönetmeliği	76
3.2.1. Kapsam	76
3.2.2. Projenin Süratle Uygulanabilmesi Bakımından 3. Kişiler İle Yapılacak Anlaşmalar	76
3.2.2.1. Proje Alanı İçerisinde Kalan Tapulu Arsası ve Tapulu Arsası Üzerinde Tesisleri Bulunan Maliklerin Durumu	76
3.2.2.2. Proje Alanı İçerisinde Tapu Tahsis Belgesi Hak Sahiplerinin Durumu	78

3.2.2.3. Proje Alanı İçerisinde 2981 Sayılı Kanuna Tabi Tapu Tahsis Belgesi Hak Sahipleri ile Belgesiz ve Kaçak Yapı Sahiplerinin Durumu	79
3.2.3. Finansman ve Gelirler	80
3.2.4. Kira Bedeli.....	82
3.2.5. Planlama	82
3.2.6. Proje, Müşavirlik ve Kontrollük Hizmetleri	83
4. YIPRANAN TARİHİ VE KÜLTÜREL TAŞINMAZ VARLIKLARDA KENTSEL DÖNÜŞÜM UYGULAMALARI	84
4.1. Amaç ve Kapsam.....	85
4.2. Yenileme Alanlarının Tespiti	87
4.3. Yenileme Alanlarında Yapılacak Uygulamalarda Yetki	90
4.4. Yenileme Alanlarında Yapılacak Uygulamalara İlişkin Mal/Hizmet Alımı ve Yapım İşleri.....	93
4.5. Taşınmaz Tasarruflarının Kısıtlanması ve Kamulaştırma	96
4.6. Yenileme Alanlarında Sınırlı Aynı Hak Tesisi.....	99
4.7. 5366 Sayılı Kanun ve 2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu İlişkisi.....	99
4.8. Yıpranan Tarihi ve Kültürel Taşınmaz Varlıkların Yenilenerek Korunması ve Yaşatılarak Kullanılması Hakkında Kanunun Uygulama Yönetmeliği.....	103
4.8.1. Örgütlenme ve Uygulama.....	103
4.8.2. Katılım	105
4.8.3. Afet Riski Taşıyan Yenileme Alanları.....	107
4.8.4. Konut ve İşyeri Satışı	108
5. KENTSEL DÖNÜŞÜMÜ HEDEFLEYEN DİĞER UYGULAMALAR.....	109
5.1. 3194 Sayılı İmar Kanunu Uygulamaları	109
5.2. 775 Sayılı Gecekondu Kanunu Uygulamaları ve İmar Affı Uygulamaları	111
5.2.1. 775 Sayılı Gecekondu Kanunu Uygulamaları	111
5.2.2. İmar Affı Uygulamaları	114
5.3. 2985 Sayılı Toplu Konut Kanunu Uygulamaları	116

III. MEVCUT UYGULAMALAR VE UYGULAMALARDA ORTAYA ÇIKABİLECEK HUKUKİ SORUNLAR.....	119
1. MEVCUT UYGULAMALAR	119
2. KENTSEL DÖNÜŞÜM UYGULAMALARINDA ORTAYA ÇIKABİLECEK HUKUKİ SORUNLAR.....	122
2.1. Kentsel Dönüşüm Projeleri ve İmar Planları İlişkisi	122
2.2. Kentsel Dönüşüm Uygulamaları ve Kamu Malları.....	125
2.2.1. Kentsel Dönüşüm Uygulamalarına Konu Kamu Malı Üzerinde Sınırlı Ayni Hak Tesisinin Kamu Malları Rejimi İlkelerini Bertaraf Edip Etmediği Sorunu	125
2.2.2. Kentsel Dönüşüm Uygulamalarına Konu Kamu Malı Üzerinde Sınırlı Ayni Hak Tesisinin Niteliği ve Kamu Malı Üzerindeki Etkisi.....	128
2.2.3. Kentsel Dönüşüm Uygulamalarında Sınırlı Ayni Hak Tesisi Usulü.....	130
2.3. Kentsel Dönüşüm Uygulamalarında İdarenin Takdir Yetkisi	132
2.3.1. Kentsel Dönüşüm Alanlarının Tespiti ve Bu Alanlarda Yapılacak Uygulamaların Tespiti	140
2.3.2. Kentsel Dönüşüm Uygulamalarında Önceliğin Belirlenmesi	145
2.3.3. Kentsel Dönüşüm Projelerinin Uygulanması	146
2.3.4. Uygulamaları Tasfiye Etme Yetkisi.....	146
2.3.5. Uygulama Sonrasında Hak Sahiplerine Yönelik Olarak İlgili İdareye Verilen Yetkiler	148
2.4. Mülkiyet Hakkı	149
2.4.1. Taşınmazların Tabi Oldukları Genel Sınırlamalar ...	158
2.4.2. İlgili İdarelere Tanınan Geçici Kısıtlamalar Uygulama Yetkisi.....	161
2.4.3. İlgili İdarelere Tanınan Taşınmaz Tasarruflarını Kısıtlama Yetkisi.....	172
2.4.4. Projeye Konu Taşınmazların Kamulaştırılması	174
2.4.4.1. Kamulaştırma Bedelinin Ödenmesi	174
2.4.4.2. Kamulaştırmaya Konu Taşınmazların Kullanımı.....	177

2.4.5. Özel Mülkiyette Bulunan Taşınmazların Maliki Tarafından Zamanında Tamamlanmaması Halinde İdareye Tanınan Yetkiler	179
2.5. Kazanılmış Haklar	180
2.6. Kentsel Dönüşüm Sürecinde Halkın Katılımı	186
2.6.1. Katılım Kavramı.....	186
2.6.2. Kentsel Dönüşüm Proje ve Uygulamalarında Halkın Katılımının Önemi	188
2.6.3. Kentsel Dönüşüm Proje ve Uygulamalarında Halkın Katılımına Yer Veren Düzenlemeler.....	191
2.6.4. Kentsel Dönüşüm Projeleri ve Uygulamalarında Kullanılabilecek Katılım Biçimleri.....	192
2.6.4.1. Bilgilendirme ve İdari İşlemlerde Açıklığın Sağlanması.....	193
2.6.4.2. Halkın Karar Alma Sürecine Etkin Katılımı... ..	197
2.6.4.3. Halkın Uygulama Sürecine Katılımı	202
2.6.4.4. Halkın Başvuru Hakkı İle Karar Alma ve Uygulama Sürecine Katılımı.....	203
2.6.5. Halkın Katılımının Gereği ve Katılım Sürecinde Dikkat Edilmesi Gereken Hususlar	206
2.6.5.1. Halkın Katılımının Gereği	206
2.6.5.2. Halkın Katılımının Sakıncaları.....	208
2.6.5.3. Katılım Sürecinde Dikkat Edilmesi Gereken Hususlar.....	210
2.6.5.3.1. Halk Toplantıları ve Kent Konseylerinde Karşılaşılabilecek Sorunlar	210
2.6.5.3.2. Kamuoyu Araştırmalarında (Anketlerde) Karşılaşılabilecek Sorunlar	211
SONUÇ	213
KAYNAKÇA	219